

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. gruodžio 21 d.*

Sujungtose bylose C-424/10 ir C-425/10

dėl *Bundesverwaltungsgericht* (Vokietija) 2010 m. liepos 13 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2010 m. rugpjūčio 31 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Tomasz Ziolkowski (C-424/10),

Barbara Szeja,

Maria-Magdalena Szeja,

Marlon Szeja (C-425/10)

prieš

Land Berlin,

* Proceso kalba: vokiečių.

dalyvaujant

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, J. Malenovský ir U. Lõhmus, teisėjai R. Silva de Lapuerta (pranešėja), M. Ilešič, E. Levits, T. von Danwitz ir A. Arabadjiev,

generalinis advokatas Y. Bot,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. liepos 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— T. Ziolkowski, B. Szeja ir jos vaikų, atstovaujamo advokato L. Weber,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir N. Graf Vitzthum,

— Airijos, atstovaujamos D. O'Hagan, padedamo baristerio B. Doherty,

- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos M. Michelogiannaki ir T. Papadopoulou,

- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Ossowski, padedamo T. Ward,

- Europos Komisijos, atstovaujamos W. Bogensberger, M. Wilderspin bei D. Maidani,

susipažinęs su 2011 m. rugsėjo 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikiniančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46 ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47), 16 straipsnyje numatytos teisės nuolat gyventi šalyje išaiškinimo.

- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant du ginčus atitinkamai tarp T. Ziolkowski, taip pat B. Szeja bei jos dviejų nepilnamečių vaikų ir *Land Berlin* dėl šios atsisakymo išduoti dokumentą, patvirtinantį jų teisę nuolat gyventi šalyje pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Pagal Direktyvos 2004/38 3, 4, 10, 17, 18 ir 29 konstatuojamąsias dalis:

„(3) Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojami savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Todėl būtina sisteminti ir persvarstyti esamus Bendrijos instrumentus, atskirai skirtus darbuotojams, savarankiškai dirbantiems asmenims ir studentams bei kitiems nedirbantiems asmenims, kad būtų supaprastinta ir sustiprinta visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir apsigyvenimo teisė.

(4) Siekiant sutvarkyti padėtį sektorių po sektoriaus, laisvo judėjimo ir gyvenimo šalyje teisei taikyti laipsnišką metodiką ir lengvinti naudojimąsi šia teise, reikia vieno teisinio akto, skirto iš dalies pakeisti 1968 m. spalio 15 d.

Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje [(OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15), iš dalies pakeistą 1992 m. liepos 27 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2434/92 (OL L 245, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 69)] ir panaikinti tokius aktus: 1968 m. spalio 15 d. Tarybos direktyvą 68/360/EEB dėl valstybių narių darbuotojų bei jų šeimų judėjimo ir teisės apsigyventi Bendrijoje apribojimų panaikinimo [(OL L 257, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 27)], 1973 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 73/148/EEB dėl valstybių narių piliečių judėjimo ir gyvenimo Bendrijoje apribojimų, susijusių su įsisteigimu ir paslaugų teikimu, panaikinimo [(OL L 172, p. 14; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 167)], 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvą 90/364/EEB dėl teisės apsigyventi [(OL L 180, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 20 sk., 1 t., p. 3)], 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvą 90/365/EEB dėl pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbančiųjų asmenų, kurie nutraukė savo profesinę veiklą, teisės apsigyventi [(OL L 180, p. 28; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 20 sk., 1 t., p. 5)] ir 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyvą 93/96/EEB dėl studentų teisės apsigyventi [(OL L 317, p. 59; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 250)].

<...>

- (10) Tačiau savo teisėmis gyventi besinaudojantys asmenys neturėtų tapti nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai per pradinį gyvenimo joje laikotarpį. Todėl Sąjungos piliečių ir jų šeimų narių teisė gyventi šalyje ilgesnį kaip trijų mėnesių laikotarpį turėtų būti suteikiama taikant tam tikrus reikalavimus.

<...>

- (17) Nuolatinio gyvenimo galimybė nusprendusiems ilgam laikui įsikurti priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos piliečiams sustiprintų Sąjungos pilietybės jausmą ir yra pagrindinis elementas skatinant socialinę sanglaudą, kas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos tikslų. Todėl nuolatinio gyvenimo teisė turėtų

būti nustatyta visiems Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie pagal šia direktyva nustatytus reikalavimus gyveno priimančiojoje valstybėje narėje iš-tisinį penkerių metų laikotarpį ir jiems nebuvo pritaikyta išsiuntimo iš šalies priemonė.

- (18) Siekiant, kad nuolatinio gyvenimo šalyje teisė būtų tikras integravimosi į priimančiosios valstybės narės visuomenę variklis, kartą ją suteikus, nebeturėtų būti keliami jokie reikalavimai.

<...>

- (29) Ši direktyva neturėtų turėti įtakos palankesnėms nacionalinėms nuostatomis.“

- ⁴ Direktyvos 2004/38 I skyriaus „Bendrosios nuostatos“ 1 straipsnyje „Dalykas“ numatyta:

„Ši direktyva nustato:

- a) naudojimosi Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvo judėjimo ir gyvenimo valstybių narių teritorijoje teise reikalavimus;
- b) nuolatinio gyvenimo valstybių narių teritorijoje teisę Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams;

<...>“

5 Minėtos direktyvos III skyrius „Teisė gyventi šalyje“ apima 6–15 straipsnius.

6 6 straipsnyje „Teisė gyventi šalyje iki trijų mėnesių“ numatyta:

„1. Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje iki trijų mėnesių trukmės laikotarpį, netaikant jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti tapatybės kortelę arba pasą.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat taikomas šeimos nariams, turintiems galiojančią pasą, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar atvykstantiems pas Sąjungos pilietį.“

7 Direktyvos 2004/38 7 straipsnis „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ suformuluotas taip:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

- a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje, arba
- b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje, arba

- c) – yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą ir
 - turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jų pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, arba

- d) yra Sąjungos pilietį, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu [pas jį] vykstantys šeimos nariai.

2. Šio straipsnio [1] dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje [lydintiems Sąjungos pilietį ar pas jį atvykstantiems į priimančiąją valstybę narę], jei toks Sąjungos pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punkto reikalavimus.

3. Taikant šio straipsnio [1] dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantis, išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo statusą tokiais atvejais:

- a) asmuo laikinai negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo;

- b) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vienerius metus ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure;
- c) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vienerius metus arba tapo bedarbiu ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure. Tokiu atveju darbuotojo statusas išsaugomas ne trumpiau kaip šešis mėnesius;
- d) asmuo mokosi profesijos. Išskyrus atvejus, kai asmuo yra bedarbis ne savo noru, darbuotojo statusui išsaugoti būtina, kad mokymasis būtų susijęs su ankstesniu darbu.

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies, teisę gyventi šalyje kaip Sąjungos piliečio, atitinkančio šio straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimus, šeimos nariai turi tik sutuoktinis, registruotas partneris, nurodytas 2 straipsnio 2 dalies b punkte, ir išlaikomi vaikai. 3 straipsnio 1 dalis taikoma asmens ir jo sutuoktinio ar registruoto partnerio išlaikomiems tiesioginiams giminaičiams, esantiems aukščiau pagal giminystės liniją [tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiams].“

- 8 Direktyvos 2004/38 12 straipsnio „Gyvenimo šalyje teisės išlikimas šeimos nariams mirus arba išvykus Sąjungos piliečiui“ 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio mirtis ar išvykimas iš priimančiosios valstybės narės neturi įtakos jo šeimos narių, kurie yra valstybės narės piliečiai, gyvenimo šalyje teisei.

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo teisę atitinkami asmenys turi atitikti 7 straipsnio 1 dalies a, b, c arba d punktuose nustatytus reikalavimus.

2. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio mirtis neturi įtakos jo šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir kurie kaip šeimos nariai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje bent vienerius metus iki Sąjungos piliečio mirties, gyvenimo šalyje teisei.

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo šalyje teisę atitinkami asmenys turi įrodyti, kad yra darbuotojai arba savarankiškai dirbantieji arba kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir priimančiojoje valstybėje narėje turi visavertį sveikatos draudimą arba kad jie yra priimančiojoje valstybėje narėje jau sukurtos šiuos reikalavimus atitinkančio asmens šeimos nariai. Pakankami ištekliai – tai 8 straipsnio 4 dalyje apibrėžti ištekliai.

Tokie šeimos nariai išlaiko teisę gyventi šalyje išskirtinai sau asmeniškai.“

- 9 Direktyvos 2004/38 13 straipsnyje „Gyvenimo šalyje teisės išlikimas šeimos nariams skyrybų, santuokos anuliavimo ar registruotos partnerystės nutraukimo atvejais“ numatyta:

„1. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio išsiskyrimas, santuokos panaikinimas ar jo registruotos partnerystės pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą nutraukimas neturi įtakos jo šeimos narių, kurie yra valstybės narės piliečiai, gyvenimo šalyje teisei.

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo teisę atitinkami asmenys turi atitikti 7 straipsnio 1 dalies a, b, c arba d punktuose nustatytus reikalavimus.

2. Nepažeidžiant antros pastraipos, Sąjungos piliečio išsiskyrimas, santuokos panaikinimas ar jo registruotos partnerystės pagal 2 straipsnio 2 dalies b punktą nutraukimas neturi įtakos jo šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai, gyvenimo šalyje teisei, jei:

<...>

Prieš įgydami nuolatinio gyvenimo teisę atitinkami asmenys turi įrodyti, kad yra darbuotojai arba savarankiškai dirbantieji arba kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir priimančioje valstybėje narėje turi visavertį sveikatos draudimą arba kad jie yra priimančiojoje valstybėje narėje jau sukurtos šiuos reikalavimus atitinkančio asmens šeimos nariai. Pakankami ištekliai – tai 8 straipsnio 4 dalyje apibrėžti ištekliai.

Tokie šeimos nariai išlaiko savo teisę gyventi šalyje išskirtinai asmeniškai.“

¹⁰ Direktyvos 2004/38 14 straipsnyje „Teisės gyventi šalyje išlaikymas“ nustatyta:

„1. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi 6 straipsnyje numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie netampa nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

2. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie atitinka ten nustatytus reikalavimus.

Ypatingais atvejais, kai yra pagrįstai abejojama, ar Sąjungos pilietis ar jo šeimos nariai atitinka 7, 12 ir 13 straipsniuose nustatytus reikalavimus, valstybės narės gali patikrinti, ar šių reikalavimų laikomasi. Toks tikrinimas neatliekamas sistemaiškai.

3. Išsiuntimo iš šalies priemonė neturi būti Sąjungos piliečio ar jo šeimos nario pasinaudojimo priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistema automatinė pasekmė.

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 bei 2 dalių ir nepažeidžiant VI skyriaus nuostatų, išsiuntimo iš šalies priemonė jokių būdu negali būti taikoma prieš Sąjungos piliečius ar jų šeimos narius, jei:

a) Sąjungos piliečiai yra darbuotojai arba savarankiškai dirbantieji;

b) Sąjungos piliečiai atvyko į priimančiosios valstybės narės teritoriją ieškodami darbo. Tokiu atveju Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai negali būti išsiųsti iš šalies, tol, kol jie gali pateikti įrodymus, kad tebeieško darbo ir kad jie turi realių galimybių įsidarbinti.“

- 11 Direktyvos 2004/38 IV skyriaus „Nuolatinio gyvenimo šalyje teisė“ 16 straipsnis „Bendra taisyklė Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams“ suformuluotas taip:

„1. Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę. Šiai teisei netaikomi III skyriuje numatyti reikalavimai.

2. Šio straipsnio 1 dalis taip pat taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį penkerių metų laikotarpį.

3. Gyvenimo šalyje tęstinumas nenutrūksta dėl trumpalaikių išvykų, ne ilgesnių kaip šeši mėnesiai per metus, arba ilgesnių išvykų, susijusių su privalomąja karine tarnyba, ar vienos ne ilgesnės kaip 12 mėnesių iš eilės išvykos dėl svarbių priežasčių, pvz., nėštumo ir gimdymo, sunkios ligos, studijų ar profesinio parengimo, arba paskyrimo į kitą valstybę narę arba trečiąją šalį.

4. Įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti prarasta tik išvykus iš priimančiosios valstybės narės ilgesniam kaip dveji metai iš eilės laikotarpiui.“

- 12 Direktyvos 2001/38 to paties IV skyriaus 18 straipsnyje „Nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimas tam tikriems šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai“ numatyta:

„Nepažeidžiant 17 straipsnio, Sąjungos piliečio, kuriam taikomos 12 straipsnio 2 dalis ir 13 straipsnio 2 dalis, šeimos nariai, atitinkantys ten nustatytus reikalavimus, įgyja

nuolatinio gyvenimo šalyje teisę legaliai išgyvenę priimančiojoje valstybėje narėje penkerius metus iš eilės.“

13 Pagal Direktyvos 2004/38 37 straipsnį:

„Šios direktyvos nuostatos neturi įtakos valstybės narės nustatytoms įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatoms, kurios yra palankesnės asmenims, kuriems taikoma ši direktyva.“

Nacionalinė teisė

14 2004 m. liepos 30 d. Įstatymo dėl laisvo Sąjungos piliečių judėjimo (*Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern; BGBl.*, 2004 I, p. 1950), iš dalies pakeisto 2007 m. rugpjūčio 19 d. Įstatymu dėl Europos Sąjungos direktyvų apsigyvenimo ir prieglobsčio teisės srityse įgyvendinimo (*Gesetz zur Umsetzung aufenthalts- und asylrechtlicher Richtlinien der Europäischen Union; BGBl.*, 2007 I, p. 1970, toliau – *FreizügG/EU*), 2 straipsnio „Teisė atvykti ir gyventi šalyje“ 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Teisę laisvai judėti turintys Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi teisę atvykti ir gyventi šalyje šio įstatymo nustatyta tvarka.

2. Teisę laisvai judėti pagal Bendrijos teisę turi:

<...>

5) profesinės veiklos nevykdantys Sąjungos piliečiai, atitinkantys 4 straipsnio reikalavimus,

<...>“

15 *FreizügG/EU* 4 straipsnyje „Teisę laisvai judėti turintys profesinės veiklos nevykdantys asmenys“ numatyta:

„2 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisę turi profesinės veiklos nevykdantys Sąjungos piliečiai, jų šeimos nariai ir jų partneriai, lydintys ar atvykstantys pas Sąjungos pilietį, jei jie turi visavertį sveikatos draudimą ir pakankamai lėšų pragyventi. <...>“

16 *FreizügG/EU* 4bis straipsnio „Teisė nuolat gyventi šalyje“ 1 dalyje nustatyta:

„Sąjungos piliečiai, jų šeimos nariai bei partneriai, kurie penkerius metus nuolat legaliai gyveno Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje, nesvarbu, ar jie atitinka kitus 2 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus, turi teisę atvykti ir gyventi joje (teisė nuolat gyventi šalyje).“

17 Pagal *FreizügG/EU* 5 straipsnio 6 dalį:

„Pateikus prašymą, Sąjungos piliečiams nedelsiant išduodami dokumentai, patvirtinantys teisę nuolat gyventi šalyje.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

18 T. Ziolkowski yra Lenkijos pilietis, atvykęs į Vokietiją 1989 m. rugsėjo mėn. Jis dėl humanitarinių priežasčių gavo leidimą gyventi šalyje nuo 1991 m. liepos mėn. iki 2006 m. balandžio mėn.

19 B. Szeja yra Lenkijos pilietė, atvykusi į Vokietiją 1988 m. Ji dėl humanitarinių priežasčių gavo leidimą gyventi šalyje nuo 1990 m. gegužės mėn. iki 2005 m. spalio mėn. Jos vaikai gimė Vokietijoje 1994 m. ir 1996 m. Vaikai gavo leidimus gyventi šalyje, analogiškus jų motinos leidimui. Vaikų tėvas Turkijos pilietis gyvena atskirai, bet kartu su B. Szeja naudojasi šių vaikų globos teise.

20 2005 m. T. Ziolkowski, B. Szeja ir jos vaikai pateikė prašymus *Land Berlin* pratęsti jų leidimus gyventi šalyje arba prireikus išduoti pažymą, patvirtinančią jų teisę nuolat gyventi šalyje pagal Sąjungos teisę. B. Szeja ir jos vaikų pateiktas prašymas buvo atmestas. T. Ziolkowski buvo pratęstas leidimas gyventi šalyje iki 2006 m. balandžio mėn., bet vėliau jo naujas prašymas pratęsti buvo taip pat atmestas. Visi suinteresuotieji

asmenys buvo informuoti, kad jų atžvilgiu gali būti imamasi išsiuntimo į jų kilmės valstybę narę priemonių, jeigu jie neišvyks iš Vokietijos teritorijos per tam tikrą laikotarpį po to, kai minėti *Land Berlin* sprendimai atmesti prašymus taps galutiniai.

- 21 Kaip mano *Land Berlin*, nebuvo galima pratęsti ieškovų pagrindinėje byloje leidimų gyventi šalyje, nes jie negalėjo patenkinti savo poreikių. Pripažinti teisės nuolat gyventi šalyje pagal Sąjungos teisę taip pat nebuvo galima, nes jie nevykdė profesinės veiklos ir negalėjo įrodyti, kad gali patenkinti savo poreikius.
- 22 *Verwaltungsgericht* (administracinis teismas) patenkino ieškovų pagrindinėje byloje pateiktus ieškinius ir nusprendė, kad teisė nuolat gyventi šalyje pagal Sąjungos teisę turi būti pripažinta kiekvienam Sąjungos piliečiui, legaliai gyvenusiam penkerius metus priimančiosios valstybės narės teritorijoje, netikrinant, ar jis turi pakankamai pragyvenimo lėšų. *Land Berlin* apskundė *Verwaltungsgericht* sprendimus *Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg* (Berlyno-Brandenburgio vyriausiasis administracinis teismas), o šis juos pakeitė 2009 m. balandžio 28 d. sprendimais.
- 23 Remiantis šiais sprendimais, kad būtų įgyta teisė nuolat gyventi šalyje pagal Sąjungos teisę, galima atsižvelgti tik į laikotarpius, kuriais atitinkamas pilietis išgyveno nuo tada, kai jo kilmės valstybė tapo Europos Sąjungos nare. Be to, kad tokia teisė būtų laikoma įgyta, laikotarpį galima vertinti kaip legalų tik pagal *FreizügG/EU* 2 straipsnio 2 dalį, kuri atitinka Direktyvos 2004/38 7 straipsnį. Kadangi jų kilmės valstybės įstojimo į Sąjungą data, t. y. 2004 m. gegužės 1 d., ieškovai pagrindinėje byloje nebuvo darbuotojai ir neturėjo pakankamai lėšų patenkinti savo poreikius, kad netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, kaip mano minėtas teismas,

jie neatitiko *FreizügG/EU* 2 straipsnio 2 dalyje numatytų reikalavimų, todėl neįgijo teisės nuolat gyventi šalyje, kaip tai suprantama pagal šio įstatymo 4bis straipsnį.

24 Ieškovai pagrindinėje byloje dėl šių *Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg* sprendimų pateikė kasacinius skundus prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.

25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pritaria apeliacinio teismo teiginiam, kad ieškovai pagrindinėje byloje gyveno Vokietijoje, tačiau ne pagal Sąjungos teisėje numatytus reikalavimus, o tik pagal nacionalinę teisę. Vis dėlto jis mano, kad nors dėl tokio gyvenimo šalyje jie negali įgyti teisės nuolat gyventi šalyje, numatytos Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje, prieš priimdamas sprendimą jis turi kreiptis į Teisingumo Teismą.

26 Šiomis aplinkybėmis *Bundesverwaltungsgericht* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos identiškus dviejose bylose (C-424/10 ir C-425/10) prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos [2004/38] 16 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį reikia aiškinti taip, kad pagal jį Europos Sąjungos piliečiui, kuris tik pagal nacionalinę teisę penkerius metus legaliai gyveno valstybėje narėje, tačiau per šį laikotarpį neatitiko Direktyvos

[2004/38] 7 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų, suteikiama teisė nuolatos gyventi šioje valstybėje narėje?

2. Ar apskaičiuojant legalaus gyvenimo šalyje laikotarpį, kaip tai suprantama pagal Direktyvos [2004/38] 16 straipsnio 1 dalį, reikia taip pat atsižvelgti į Europos Sąjungos piliečio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpius iki kilmės šalies įstojimo į Europos Sąjungą?“

²⁷ 2010 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-424/10 ir C-425/10 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė bei žodinė proceso dalys ir priimtas galutinis sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

²⁸ Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad Sąjungos pilietis, kuris tik pagal nacionalinę teisę daugiau nei penkerius metus legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje, turi būti laikomas įgijusiu teisę nuolat gyventi šalyje pagal šią nuostatą, nors jis neatitiko šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

- 29 Kaip mano ieškovai pagrindinėje byloje, Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalimi nereikalaujama, kad Sąjungos pilietis atitiktų šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus. Kad būtų įgyta šio 16 straipsnio 1 dalyje numatyta teisė nuolat gyventi šalyje, pakanka, kad būtų pateisintas legalus gyvenimas šalyje net pagal priimančiosios valstybės narės teisę, o tai, kad pareiškėjas kreipėsi dėl socialinės paramos, ir tai, kad tuo laikotarpiu užsieniečių tarnyba galėjo teisėtai konstatuoti, kad prarasta teisė laisvai judėti, šiuo klausimu neturi reikšmės.
- 30 Visos pastabas pateikusios valstybės narės bei Europos Komisija, kaip ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, mano, jog norint įgyti teisę nuolat gyventi šalyje, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, reikalaujama, jog Sąjungos pilietis ištisinį penkerių metų laikotarpį gyventų šalyje laikydamasis šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų, todėl gyvenimas šalyje, jei šių reikalavimų nesilaikoma, neturi būti kvalifikuojamas kaip „legalus gyvenimas“ šalyje, kaip tai suprantama pagal 16 straipsnio 1 dalį.

Teisingumo Teismo atsakymas

- 31 Pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyvena ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę.

- 32 Visų pirma primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką tiek iš reikalavimo vienodai taikyti Sąjungos teisę, tiek iš lygybės principo išplaukia, jog tuomet, kai Sąjungos teisės nuostatoje, kad būtų nustatyta jos prasmė ir apimtis, nedaroma aiški nuoroda į valstybių narių teisę, jos turinys visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškiamas autonomiškai ir vienodai (2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Linster*, C-287/98, Rink. p. I-6917, 43 punktas ir 2011 m. spalio 18 d. Sprendimo *Brüstle*, C-34/10, Rink. p. I-9821, 25 punktas).
- 33 Be to, nors Direktyvos 2004/38 minėtos nuostatos tekste nepateiktas joks termino „legaliai gyveno“ priimančiojoje valstybėje narėje apibrėžimas, kiek tai susiję su šiam terminui teiktina reikšme, šioje direktyvoje taip pat nedaroma nuoroda į nacionalinę teisę. Taigi iš to matyti, kad taikant šią direktyvą šį terminą reikia laikyti autonomiška Sąjungos teisės sąvoka, kurią visų valstybių narių teritorijoje reikia aiškinti vienodai.
- 34 Šiuo atžvilgiu primintina, kad terminų, kurių apibrėžtis nepateikiama Sąjungos teisėje, reikšmė ir apimtis turi būti nustatoma atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jie vartojami, ir teisės aktų, kurių dalis jie yra, tikslus (žr., be kita ko, 2005 m. kovo 10 d. Sprendimo *easyCar*, C-336/03, Rink. p. I-1947, 21 punktą; 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Wallentin-Hermann*, C-549/07, Rink. p. I-11061, 17 punktą; 2010 m. liepos 29 d. Sprendimo *UGT-FSP*, C-151/09, Rink. p. I-7591, 39 punktą ir minėto Sprendimo *Brüstle* 31 punktą).
- 35 Visų pirma dėl Direktyvos 2004/38 tikslų jos 1 konstatuojamojoje dalyje priminta, kad Sąjungos pilietybė kiekvienam Sąjungos piliečiui suteikia pirminę ir asmeninę teisę laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taikant Sutartyse ir joms vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytus apribojimus ir reikalavimus (žr. 2010 m. spalio 7 d. Sprendimo *Lassal*, C-162/09, Rink. p. I-9217, 29 punktą ir 2011 m. gegužės 5 d. Sprendimo *McCarthy*, C-434/09, Rink. p. I-3375, 27 punktą).

- 36 Nors tiesa, kad Direktyva 2004/38 siekiama supaprastinti ir sustiprinti naudojimąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, tiesiogiai suteikta kiekvienam Sąjungos piliečiui, šios direktyvos dalykas, kaip matyti iš jos 1 straipsnio a ir b punktų, susijęs su naudojimosi šia teise sąlygomis ir teise nuolat gyventi šalyje, kuri pirmą sykį buvo įtraukta į Sąjungos teisės sistemą šia direktyva, išskyrus asmenis, nebedirbančius priimančiojoje valstybėje narėje, ir jų šeimos narius.
- 37 Iš Direktyvos 2004/38 3 ir 4 konstatuojamųjų dalių matyti, kad siekiant atsisakyti šio sektoriaus ir fragmentiško teisės laisvai judėti ir apsigyventi požiūrio taikymo, kad būtų palengvintas naudojimas šia teise, reikia vieno teisės akto, kuris susistemintų ir pertvarkytų iki šios direktyvos galiojusius Sąjungos teisės aktus.
- 38 Kalbant apie bendrą Direktyvos 2004/38 kontekstą reikia nurodyti, kad ja numatyta palaipsniui taikoma sistema, kiek tai susiję su teise gyventi priimančiojoje valstybėje narėje, į kurią iš esmės perkelti įvairiuose iki šios direktyvos galiojusiuose Sąjungos teisės aktuose ir teismų praktikoje numatyti etapai ir sąlygos ir pagal kurią įgyjama teisė nuolat gyventi šalyje.
- 39 Visų pirma dėl gyvenimo šalyje iki trijų mėnesių Direktyvos 2004/38 6 straipsnyje iš teisei gyventi šalyje taikomų reikalavimų ir formalumų numatytas tik reikalavimas turėti galiojančią tapatybės kortelę arba pasą, o pagal jos 14 straipsnio 1 dalį šią teisę Sąjungos pilietis ir jo šeimos nariai turi tol, kol jie netampa nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

- 40 Antra, dėl gyvenimo šalyje ilgiau nei tris mėnesius taikomi Direktyvos 2004/387 straipsnio 1 dalyje numatyti naudojimosi teise gyventi šalyje reikalavimai, o pagal jos 14 straipsnio 2 dalį šią teisę Sąjungos pilietis ir jo šeimos nariai turi tol, kol atitinka šiuos reikalavimus. Ypač iš šios direktyvos 10 konstatuojamosios dalies matyti, kad šiais reikalavimais visų pirma siekiama, kad šie asmenys netaptų nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.
- 41 Trečia, iš Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalies matyti, kad Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, įgyja teisę nuolat gyventi šalyje ir kad šiai teisei netaikomi pirmesniame punkte minėti reikalavimai. Kaip numatyta šios direktyvos 18 konstatuojamojoje dalyje, kartą suteikus teisę nuolat gyventi šalyje, nebeturėtų būti keliami jokie reikalavimai, siekiant, kad ji būtų tikras integravimosi į priimančiosios valstybės narės visuomenę variklis.
- 42 Galiausiai kalbant apie konkretų Direktyvos 2004/38 kontekstą, dėl teisės nuolat gyventi šalyje reikia nurodyti, jog šios direktyvos 17 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad tokia teisė turėtų būti nustatyta visiems Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie laikydamiesi šia direktyva nustatytų reikalavimų gyveno priimančiojoje valstybėje narėje ištisinį penkerių metų laikotarpį ir kuriems nebuvo pritaikyta išsiuntimo iš šalies priemonė.
- 43 Ši konstatuojamoji dalis buvo įterpta 2003 m. gruodžio 5 d. Europos Sąjungos Tarybos bendrąja pozicija (EB) Nr. 6/2004 (OL C 54 E, 2004, p. 12) per teisėkūros procesą, per kurį buvo priimta Direktyva 2004/38. Remiantis 2003 m. gruodžio 30 d. Komunikatu Europos Parlamentui (SEC/2003/1293 galutinis), ši nuostata atsirado „tikslinant legalaus gyvenimo šalyje terminą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalį.

- 44 Be to, Direktyvos 2004/38 18 straipsnyje, kuris yra tame pačiame skyriuje kaip ir jos 16 straipsnis, susijusiame su Sąjungos piliečio šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai, teisės nuolat gyventi šalyje įgijimu, numatyta, kad piliečio mirties ar išvykimo, skyrybų, santuokos anuliavimo ar registruotos partnerystės nutraukimo atvejais šie šeimos nariai, kaip ir minėto 16 straipsnio 1 dalyje numatytu atveju, turi priimančiojoje valstybėje narėje „legaliai gyventi“ ištisinį penkerių metų laikotarpį, kad įgytų teisę nuolat gyventi šalyje, ir šiuo atžvilgiu daroma nuoroda į direktyvos 12 straipsnio 2 dalį ir 13 straipsnio 2 dalį, kurių antroje pastraipose, be kitų reikalavimų, suinteresuotiesiems numatytas reikalavimas prieš įgyjant tokią teisę patiems įrodyti, kad jie atitinka tokius pačius reikalavimus kaip numatyti šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a, b arba d punktuose.
- 45 Direktyvos 2004/38 12 straipsnio 1 dalyje ir 13 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, kad nors Sąjungos piliečio mirties ar išvykimo, skyrybų, santuokos anuliavimo ar registruotos partnerystės nutraukimo atvejais neturi įtakos jo šeimos narių, kurie yra valstybės narės piliečiai, teisei gyventi šalyje, jie taip pat prieš įgydami teisę nuolat gyventi šalyje turi įrodyti, kad atitinka šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatytus reikalavimus.
- 46 Galima daryti išvadą, kad legalaus gyvenimo sąvoka, kuri kyla iš Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje vartojamų žodžių „legaliai gyventi“, suprantama kaip gyvenimas šalyje laikantis šioje direktyvoje, būtent jos 7 straipsnio 1 dalyje, numatytų reikalavimų.
- 47 Todėl gyvenimas šalyje, kai laikomasi valstybės narės teisės, tačiau ne Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų, negali būti laikomas „legaliu“ gyvenimu, kaip tai suprantama pagal jos 16 straipsnio 1 dalį.

- 48 Priešingas aiškinimas negalėtų būti teisiškai pagrįstas Direktyvos 2004/38 37 straipsniu, pagal kurį jos nuostatos neturi įtakos valstybės narės nustatytoms įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatoms, kurios yra palankesnės asmenims, kuriems taikoma ši direktyva.
- 49 Reikia nurodyti, jog tai, kad Direktyvos 2004/38 nuostatos neturi įtakos nacionalinės teisės nuostatoms, kurios yra palankesnės nei šios direktyvos nuostatos Sąjungos piliečių teisės gyventi šalyje srityje, nereiškia, kad šios nuostatos turi būti įtrauktos į šia direktyva įgyvendinamą sistemą.
- 50 Direktyvos 2004/38 37 straipsnyje tik numatyta, kad ja nedraudžiama valstybių narių teisėje įtvirtinti palankesnę sistemą nei numatytoji šios direktyvos nuostatose. Vis dėlto kiekviena valstybė narė turi nuspręsti ne tik, ar ji įtvirtina tokią sistemą, bet taip pat, kokios yra jos taikymo sąlygos ir poveikis, ypač kiek tai susiję su teisės gyventi šalyje, suteiktos tik pagal nacionalinę teisę, teisinėmis pasekmėmis.
- 51 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, jog Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad Sąjungos pilietis, kuris tik pagal nacionalinę teisę daugiau nei penkerius metus gyveno priimančiojoje valstybėje narėje, negali būti laikomas įgijusiu teisę nuolat gyventi šalyje pagal šią nuostatą, jeigu per šį laikotarpį jis neatitiko šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų.

Dėl antrojo klausimo

- 52 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tam, kad būtų įgyta teisė nuolat gyventi šalyje pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, reikia atsižvelgti į trečiosios valstybės piliečio gyvenimo valstybėje narėje laikotarpius iki šios trečiosios valstybės įstojimo į Sąjungą, jei nėra konkrečių nuostatų stojimo akte.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

- 53 Kaip mano Airija ir Komisija, atsižvelgiant į tai, jog akivaizdu, kad ieškovai pagrindinėje byloje niekada neatitiko Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų, įskaitant gyvenimo laikotarpius iki jų kilmės valstybės įstojimo į Sąjungą, į antrąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimą atsakyti nebūtina.
- 54 Kaip mano Vokietijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, kad būtų įgyta teisė nuolat gyventi šalyje pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, negalima atsižvelgti į gyvenimo šalyje laikotarpius iki atitinkamo piliečio kilmės valstybės įstojimo į Sąjungą, nes norint įgyti šią teisę gyventi šalyje reikalaujama, kad jos prašantis asmuo būtų gyvenęs šalyje kaip Sąjungos pilietis, tačiau iki Lenkijos Respublikos įstojimo į Sąjungą ieškovai pagrindinėje byloje nebuvo Sąjungos piliečiai, todėl nesinaudojo teisėmis, suteiktomis pagal Sąjungos teisės aktus.

- 55 Graikijos vyriausybė mano priešingai, jog iš Direktyvos 2003/88 16 straipsnio 1 dalies formuluotės, tikslo bei bendros struktūros aišku, kad ši nuostata turi būti taikoma, neatsižvelgiant į atitinkamo piliečio kilmės valstybės įstojimo į Sąjungą datą. Todėl reikia atsižvelgti į gyvenimo šalyje laikotarpį iki įstojimo, jeigu jie atitinka šioje direktyvoje numatytus reikalavimus.

Teisingumo Teismo atsakymas

- 56 Pirmiausia reikia pažymėti, jog naujos valstybės narės stojimo aktas iš esmės yra pagrįstas bendru principu, kad tai valstybei nedelsiant taikomos visos Sąjungos teisės nuostatos, o išimtys galimos tik tais atvejais, kai jos aiškiai numatytos pereinamosiose nuostatose (žr. 2009 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Apostolides*, C-420/07, Rink. p. I-3571, 33 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 57 Dėl EEB sutarties 6 straipsnio (vėliau – EB sutarties 6 straipsnis, dar vėliau – EB 12 straipsnis) bei EB sutarties 48 ir 51 straipsnių (vėliau atitinkamai – EB 39 ir 42 straipsniai) Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad jei akte dėl valstybės narės stojimo sąlygų nėra jokios pereinamosios nuostatos dėl šių straipsnių taikymo, jie turi būti laikomi nedelsiant taikomais ir privalomais šiai valstybei narei nuo jos įstojimo į Sąjungą datos, nes nuo šios datos jais gali remtis bet kurios valstybės narės piliečiai ir jie taikomi iki šios valstybės įstojimo į Sąjungą kilusių situacijų dabartinėms ir būsimoms pasekmėms (1997 m. spalio 2 d. Sprendimo *Saldanha ir MTS*, C-122/96, Rink. p. I-5325, 14 punktas; 2000 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Österreichischer Gewerkschaftsbund*, C-195/98, Rink. p. I-10497, 55 punktas ir 2002 m. balandžio 18 d. Sprendimo *Duchon*, C-290/00, Rink. p. I-3567, 44 punktas).

- 58 Be to, Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad nuostatos dėl Sąjungos pilietybės taikomos nuo jų įsigaliojimo. Todėl jos turi būti taikomos dabartinėms praeityje kilusių situacijų pasekmėms (žr. 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *D’Hoop*, C-224/98, Rink. p. I-6191, 25 punktą ir minėto Sprendimo *Lassal* 39 punktą).
- 59 Šiuo atveju Akte dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 236, 2003, p. 33) nėra jokios pereinamosios nuostatos dėl Sąjungos teisės nuostatų laisvo asmenų judėjimo srityje taikymo Lenkijos Respublikai, išskyrus kelias šio akto prieduose numatytas pereinamąsias nuostatas dėl laisvo darbuotojų judėjimo ir paslaugų teikimo laisvės.
- 60 Todėl Sąjungos piliečiai gali remtis Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalies nuostatomis ir jos taikomos dabartinėms ir būsimoms iki Lenkijos Respublikos įstojimo į Sąjungą kilusių situacijų pasekmėms.
- 61 Šiuo atžvilgiu aišku, kad gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpiams, kuriuos kitos valstybės pilietis gyveno iki šios valstybės įstojimo į Sąjungą, taikoma ne Sąjungos, o tik priimančiosios valstybės narės teisė.
- 62 Vis dėlto, jeigu suinteresuotasis gali įrodyti, kad jo gyvenimas šalyje tokiais laikotarpiais atitiko Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalyje numatytus reikalavimus, atsižvelgimas į minėtus laikotarpius nuo atitinkamos valstybės narės įstojimo į Sąjungą

datos reiškia ne tai, kad šios direktyvos 16 straipsnis pripažįstamas galiojančiu atgaline data, bet paprasčiausiai tai, kad iki šios direktyvos perkėlimo susiklosčiusioms situacijoms pripažįstamas dabartinis poveikis (žr. minėto Sprendimo *Lassal* 38 punktą).

- 63 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į antrąją klausimą reikia atsakyti, jog nesant konkrečių nuostatų Stojimo akte, kad būtų įgyta teisė nuolat gyventi šalyje pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, reikia atsižvelgti į trečiosios valstybės piliečio gyvenimo valstybėje naręje laikotarpius iki šios trečiosios valstybės įstojimo į Sąjungą, jeigu jais gyventa laikantis jos 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 64 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/**

EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 16 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad Sąjungos pilietis, kuris tik pagal nacionalinę teisę daugiau nei penkerius metus gyveno priimančiojoje valstybėje narėje, negali būti laikomas įgijusiu teisę nuolat gyventi šalyje pagal šią nuostatą, jeigu per šį laikotarpį jis neatitiko tos pačios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų.

2. Nesant konkrečių nuostatų Stojimo akte, kad būtų įgyta teisė nuolat gyventi šalyje pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, reikia atsižvelgti į trečiosios valstybės piliečio gyvenimo valstybėje narėje laikotarpį iki šios trečiosios valstybės įstojimo į Sąjungą, jeigu jais gyventa laikantis jos 7 straipsnio 1 dalyje numatytų reikalavimų.

Parašai.